

2.3.7. Overige leges en rechten

In 2020 worden de tarieven van alle leges en rechten die hiervoor niet zijn genoemd, inclusief de liggelden woonschepen, kostenvolgend met 1 % verhoogd.

De kostendekkendheid van de overige leges en rechten is als volgt samen te vatten:

Titel	Hoofdstuk	Omschrijving	Kosten	Toe te rekenen overhead	Totale kosten	Totale Opbrengsten	Dekkings%
I	1	Burgerlijke stand	4.875	99.012	103.887	10.000	10%
	2	Reisdocumenten	21.000	89.719	110.719	41.000	37%
	3	Rijbewijzen	19.000	81.174	100.174	58.800	59%
	4	Verstrekkingen			0	5.000	pm
	8	Vastgoedinformatie				500	pm
	9	Overige publiekszaken	5.000		5.000	7.000	140%
	19	Verkeer en vervoer	26.700		26.700	21.200	79%
	20	Diversen	12.700		12.700	4.850	38%
		Totaal Titel 1	89.275	269.905	359.180	148.350	41%
II	1	Omgevingsvergunning	636.089	9.207	645.296	572.000	89%
		Totaal Titel 2	636.089	9.207	645.296	572.000	89%
III	1	Horeca	22.408		22.408	4.000	18%
	4	Kinderopvang			0	500	pm
		Totaal Titel 3	22.408	0	22.408	4.500	20%
		Totaal legesverordening	747.772	279.112	1.026.884	724.850	71%

2.3.8. Lastendruk

ADL vergelijking (basis 2019)

Onderstaand een overzicht van een woonlastenvergelijking voor meerpersoons-huishoudens, gebaseerd op de gegevens van 2019.

	Gemiddelde woningwaarde	Ozb-tarief eigenaren woningen	Ozb-tarief eigenaren niet-woningen	Ozb-tarief gebruikers niet-woningen	Ozb woningen	Afvalstoffenheffing	Riole-ring	Totaal
Loppersum	149.000	0,1797%	0,2198%	0,1746%	268	217	173	658
Delfzijl	126.000	0,2113%	0,4757%	0,3995%	266	260	261	787
Appingedam	138.000	0,2509%	0,4273%	0,3395%	346	270	231	848

2.4 Kwijtschelding

In de belastingverordeningen is opgenomen dat kwijtschelding op grond van de Invorderingswet wordt verleend voor afvalstoffenheffing en rioolrecht. Voor de uitvoering van de kwijtscheldingsregeling wordt samengewerkt met het Waterschap Noorderzijlvest. Bij de berekening van de kwijtschelding wordt 100% van de kwijtscheldingsnorm Invorderingswet toegepast.

De betaalcapaciteit wordt voor zowel de gemeentelijke belastingen als de waterschapslasten één keer vastgesteld. Wanneer gedeeltelijke kwijtschelding wordt verleend, betekent dit een voordeel voor de burger.

De kosten van kwijtschelding worden verhaald in de tarieven. In de tarieven is er rekening mee gehouden dat in 2020 aan 525 personen volledige kwijtschelding zal worden verleend.

3 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

3.1 Inleiding

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft een indicatie in welke mate het weerstandsvermogen van de gemeente Appingedam toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het beleid moet worden aangepast. Door de financiële risico's te beheersen en het weerstandsvermogen hierop af te stemmen, dient voorkomen te worden dat elke nieuwe financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen.

Voor het kunnen beoordelen van het weerstandsvermogen is het noodzakelijk de aanwezige *weerstandscapaciteit* te analyseren in samenhang met de omvang en de achtergronden van de *risico's*. In 2006 is aan de raad de nota weerstandsvermogen en risicomangement aangeboden. Jaarlijks wordt de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geactualiseerd.

3.2 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn af te dekken. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen de *incidentele-* en *structurele weerstandscapaciteit*.

3.2.1 Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen dat ingezet kan worden om eenmalige tegenvallers op te vangen. In beginsel betreft dit de optelsom van het *vrij aanwendbaar deel van de algemene reserves*, *vrij aanwendbaar deel van de bestemmingsreserves* en de *stille reserves*. Onderdelen van de incidentele weerstandscapaciteit zijn de algemene reserve, het flexibel budget (in sommige gemeenten onvoorzien incidenteel genoemd) en de stille reserves.

Algemene reserve

De algemene reserve bedraagt per 1-1-2020 € 1.343.000.

Bestanddelen bestemmingsreserves

In een aantal bestemmingsreserves zit nog een vrij aanwendbaar deel. Dit is op de volgende reserves:

- Herindeling: € 562.000
- Centrumontwikkeling: € 340.000
- Reserve stadsvisie: € 405.300

In totaal is uit de bestemmingsreserves nog een bedrag van € 1.307.300 vrij besteedbaar per 1 januari 2020.

Flexibel budget

In de begroting 2020 is een flexibel budget I (bedrag voor het opvangen van tegenvallers in de loop van het jaar) opgenomen van € 20.000. Indien mogelijk wordt het flexibel budget incidenteel aangevuld vanuit het voordelig saldo bij de jaarrekening.

Stille reserves

Stille reserves zijn activa waarvan de boekwaarde lager is dan de marktwaarde en die direct verkoopbaar zijn. Hieronder kan onder andere worden gedacht aan gronden, gebouwen en deelnemingen in bedrijven die het publiek belang dienen. Een stille reserve kan alleen maar deel uitmaken van de beschikbare weerstandscapaciteit als de reserve snel te verkopen is, of dat besluit (expliciet) al is genomen. Er dient dan echter ook rekening gehouden te worden dat bij verkoop het functioneren van de gemeente niet aangetast wordt. Gezien de geringe verhandelbaarheid van de meeste gemeentelijke eigendommen van de gemeente Appingedam is besloten deze niet mee te nemen in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

De gemeente Appingedam heeft aandelen van het N.V. Waterbedrijf Groningen, Essent en de BNG.

- Omdat het Waterbedrijf in overheidshanden zal dienen te blijven is er geen opbrengstwaarde geraamd.
- Na de verkoop van Essent aan RWE bezit de gemeente een aantal aandelen. Omdat deze niet direct verkoopbaar zijn, worden deze niet meegenomen in de weerstandscapaciteit.
- Ook de aandelen BNG kunnen (nog) niet te gelde gemaakt worden, omdat het rijk dit (nog) niet toe heeft gestaan. Daarom worden deze stille reserves vooralsnog niet meegenomen bij het berekenen van de weerstandscapaciteit.

Conclusie

De verwachte incidentele weerstandscapaciteit is op 1 januari 2020:

€ 1.343.000 + € 1.307.300 + € 20.000 + € 0 = € 2.670.300

3.2.2 Structurele weerstandscapaciteit

Met de structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van bestaande taken.

Onderdelen van de structurele weerstandscapaciteit:

- onvoorzien structureel
- begrotingsruimte
- onbenutte belastingcapaciteit

Onvoorzien structureel

In de begroting is een bedrag voor onvoorzien structureel opgenomen van € 30.000. Dit bedrag is beschikbaar voor de structurele weerstandscapaciteit.

Begrotingsruimte

In 2020 is er geen sprake van een begrotingsoverschot. Voor de berekening van de weerstandscapaciteit telt alleen de ruimte in het huidige begrotingsjaar mee.

Onbenutte belastingcapaciteit

Bij de onbenutte belastingcapaciteit kan gedacht worden aan de drie belangrijkste eigen inkomsten van de gemeente, te weten de onroerend zaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing, voor zover deze niet reeds 'maximaal' of kostendekkend zijn.

De onbenutte belastingcapaciteit voor de gemeente Appingedam is beperkt:

- De afvalstoffenheffing is kostendekkend.
- De rioolheffing is, met inachtneming van de verfijningsuitkering riolering uit het Gemeentefonds, kostendekkend.
- De Onroerende Zaakbelastingen kent relatief hoge tarieven. Dit wordt deels veroorzaakt door een lage gemiddelde woningwaarde in Appingedam.

Conclusie

De verwachte structurele weerstandscapaciteit is op 1 januari 2020:

€ 30.000 + € 0 + € 0 = € 30.000.

3.3 Inventarisatie van de risico's

3.3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de risico's van de gemeente op een rij gezet en ingedeeld in risicocategorieën. Uitgangspunt bij het bepalen van de risico's is het gegeven dat ze nooit allemaal tegelijk en met een maximale omvang zullen optreden. In een risicoprofiel van meerdere risico's is het ondenkbaar dat ze tegelijk in één jaar zullen optreden. Sommige risico's zullen zich nooit voordoen, terwijl andere risico's zich in hun maximale omvang manifesteren.

3.3.2 Analyse en beoordeling van risico's

Het in kaart brengen van de risico's maakt het mogelijk om deze te analyseren. De analyse bestaat uit de volgende onderdelen:

- Een inschatting van de kans dat een gebeurtenis optreedt. Hierbij moet aangegeven worden hoe vaak een risico zich zal voordoen. Een risico dat zich één keer per jaar voordoet, krijgt kans 100% en een risico dat zich één keer per 5 jaar voordoet kans 20%.
- De inschatting van de kans is voor het grootste deel gebeurd op basis van historische cijfers. Hierbij is in de meeste gevallen tot vijf jaar terug in de historie van de gemeente Appingedam gekeken. Waar een kans op een andere manier is berekend, is dit bij het risico vermeld.
- Het financiële gevolg voor de berekening van het weerstandsvermogen is de kans vermenigvuldigd met het bedrag van het risico.

3.4 Risico's

Risico naar categorie	Kans (%)	Geschat fin. gevolg	Reëel fin. gevolg (=kans x fin. gevolg)	Beheersmaatregelen	Netto-risico	Opmerking
Sociaal domein	20	€ 2.000.000	€ 400.000	40%	€ 200.000	Met ingang van 2019 vervallen de integratie-uitkeringen sociaal domein en zijn deze gelden over gegaan naar de algemene uitkering. De gemeente heeft een reserve gevormd die is opgebouwd uit overschotten op het sociaal domein de afgelopen jaren. Deze reserve bedraagt eind 2018 € 0,8 miljoen maar zal naar verwachting eind 2019 grotendeels zijn ingezet. Daar tegenover is de begroting 2019 (en 2020) fors bijgesteld en gebaseerd op de werkelijke realisatie over 2018 en 2019 tot nu toe. Dientengevolge wordt het risico op budgetoverschrijding, ook al is sprake van een open-einde-regeling, als beperkt ingeschat. Via gerichte beheersmaatregelen, door met name grip te krijgen op de indicaties en de verleende zorg, kan het risico verder beperkt worden. Aan de reserve zal in 2020 € 350.000 worden toegevoegd.
Algemene Uitkering	55	€ 525.000	€ 290.000	40%	€ 170.000	De berekening van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds voor Appingedam is gebaseerd op een groot aantal factoren, die jaarlijks kunnen fluctueren. Daarnaast is de totale omvang van het Gemeentefonds gekoppeld aan de Rijksuitgaven Netto (RUN). Als het Rijk meer uitgeeft groeit het Gemeentefonds in verhouding mee. Als het Rijk minder uitgeeft krimpt het Gemeentefonds. Bezuinigingen van het Rijk werken dus deels door in het Gemeentefonds. De algemene uitkering uit het gemeentefonds kan daardoor dalen, dan wel achterblijven bij de ontwikkeling van lonen en prijzen. De accessystematiek is in 2019 enigszins aangepast (de basis waarover het accres wordt berekend is 'verbreed'), maar dit heeft het accres vooralsnog niet stabiel gemaakt. Ook ontwikkelingen internationaal (brexit) en nationaal (de effecten van de stikstofrichtlijn) kunnen effect hebben op de overheidsinvesteringen en dus via de trap-op-trap-af-systematiek effecten hebben voor het accres. Tenslotte vindt in 2021 een grondige herverdeling van het gemeentefonds plaats. Ook al is nog niets bekend over de uitkomsten, de ervaringen van de laatste jaren leert dat herverdelingen vaak ten koste van kleinere en/of plattelandsgemeenten gaan. Alles overziend schatten wij het risico iets hoger in dan vorig jaar, nog enigszins te beperken door (deels via de VGG) de ontwikkelingen nauwgezet te volgen.
Demografische ontwikk. / Economische ontwikkelingen	40	€ 210.000	€ 80.000	pm	€ 80.000	De gemeente Appingedam is gelegen in een gebied waarvan de bevolking krimpt en vergrijsd. Door de krimp zullen inkomsten uit de algemene uitkering en de OZB dalen terwijl het tijd kost de uitgaven tijdig bij te stellen. Hier zal dus enige 'voorfinanciering' optreden. Ook zullen nieuwbouwplannen lastiger blijken te verkopen. Door de vergrijzing zal de behoefte aan hulpmiddelen naar verwachting toenemen. Ook kan het draagvlak onder het voorzieningenniveau onder druk komen te staan. In de periode 2016-2020 ontvangt de regio Eemdelta (waar ook de gemeente Appingedam onder valt) een (nieuwe) tranche van krimpgelden. Appingedam ontvangt € 78.000.
Dubieuze debiteuren	70	€ 50.000	€ 40.000	50%	€ 20.000	Het gaat hierbij voornamelijk over particulieren die niet (op tijd) betalen. Bij bedrijven gaat het voornamelijk over procedures ten aanzien van de betaling. Jaarlijks wordt een lijst met dubieuze debiteuren gemaakt.

Risico naar categorie	Kans (%)	Geschat fin. gevolg	Reëel fin. gevolg (=kans x fin. gevolg)			Opmerking
Dividend	15	€ 220.000	€ 30.000	10%	€ 30.000	De gemeente ontvangt over een aantal deelnemingen dividend. Het daadwerkelijk ontvangen dividend kan lager zijn dan vooraf was begroot.
Rentekosten	5	€ 254.000	€ 10.000	50%	pm	Als gevolg van externe factoren kunnen opwaartse renteontwikkelingen op de geld- en/of kapitaalmarkt het budgettaire evenwicht verstoren. Er worden over het algemeen leningen aangetrokken met een looptijd of een rentevast periode van tien jaar. Een stijging van de kapitaalmarktrente werkt daardoor vertraagd door in de totale rentekosten. In de begroting is uitgegaan van 3% rente over de eigen financieringsmiddelen. Voorts hebben wij slechts 20% van de financieringsbehoefte via langlopende geldleningen gefinancierd, waardoor de rentegevoeligheid beperkt is. Voorts worden nog aanzienlijke ontvangsten uit de aardbevingsgelden voorzien, wat onze liquiditeitspositie verbetert. Ook vanuit de VNG bereiken ons geen signalen dat de rentevoet binnen afzienbare tijd weer gaat stijgen. Tenslotte treffen wij beheersmaatregelen via een liquiditeitsbegroting en het actief volgen van de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt.
Walbeschoeiing	40	€ 1.000.000	€ 400.000	30%	€ 280.000	Een deel is in beheer en onderhoud bij de gemeente. Voor de Solwerderstraat heeft de Raad besloten een deel van de kosten van het vernieuwen van de walbeschoeiing voor gemeentelijke rekening te nemen. Begin 2018 is begonnen met het plaatsen van een nieuwe damwand van het Damsterdiep ter hoogte van de Solwerderstraat-Oost. Deze vervanging is inmiddels gerealiseerd. Begin 2018 heeft de gemeenteraad ingestemd met het raadsvoorstel omtrent het beschikbaar stellen van middelen voor de walbeschoeiing in Olingermeeden. Ten aanzien van de Jan Leugstraat is een deel van de walbeschoeiing aangepakt en ten aanzien van Olingermeeden zijn met de bewoners afspraken gemaakt over een financiële vergoeding. Eind 2019 zal een nieuwe inventarisatie worden gemaakt van de walbeschoeiingen in Appingedam waar de gemeente eigenaar van is. In de meerjarenbegroting 2021-2023 is de bijdrage aan de reserve WSI structureel met € 100.000 verhoogd tov 2020. Hiernaast is er in het kader van het Nationaal Programma Groningen ook € 1 miljoen opgevoerd voor aanpak van walbeschoeiingen, waaronder de Smederij.
Gemeenschappelijke regelingen	10	€ 7.500.000	€ 350.000	20%	€ 280.000	De gemeente heeft een financieel belang in verbonden partijen. Vooral bij Gemeenschappelijke Regelingen draagt de gemeente bij in de exploitatie. In de meeste gevallen komen tegenvallers of tekorten bij Gemeenschappelijke Regelingen voor rekening van de deelnemende gemeenten. Dit risico wordt versterkt doordat de activiteiten van de Gemeenschappelijke Regelingen zich buiten de normale bedrijfsvoering van de gemeente bevinden. Dit verhoogt de complexiteit van de sturing en beheersing van deze organisaties. De grootste risico's doen zich voor bij Werkplein Fivelingo. In de komende jaren wordt binnen de nieuwe Participatiewet, verder gekort op de rijksvergoeding per werknemer bij werkvoorzieningsschap Fivelingo. Uitplaatsing van WSW'ers naar het bedrijfsleven is lastig omdat bedrijven recent zelf nog werknemers hebben ontslagen. Rond 40% van de werknemers van Fivelingo is afkomstig uit Appingedam waardoor het risico voor onze gemeente relatief groot is. Voorts is in 2019 een aanzienlijk tekort bij Fivelingo opgetreden, waarvoor in 2020 een bezuinigingstaakstelling aan Fivelingo is opgelegd.

						Realisatie hiervan brengt ook risico's met zich mee. Daarentegen schatten wij gelet op de bij de ODG genomen maatregelen het risico bij deze organisatie iets kleiner dan in 2019.
--	--	--	--	--	--	--

Risico naar categorie	Kans (%)	Geschat fin. gevolg	Reëel fin. gevolg (=kans x fin. gevolg)			Opmerking
Grondexploitatie	50	€ 350.000	€ 175.000	20%	€ 140.000	De exploitaties worden jaarlijks herzien. De risico's die de gemeente loopt zijn het niet kunnen verkopen van de kavels of het niet mogen ontwikkelen van gebieden door bijvoorbeeld wijzigingen in het Provinciaal Ontwikkelings Plan. In het verleden heeft de gemeente door vde toenmalige economische crisis fors moeten afboeken op de boekwaarde. De woningmarkt begint weer aan te trekken, ook in Appingedam. De Tip is verkocht aan een projectontwikkelaar en een woningcorporatie. Ook bij de Jan Nieuwenhuysenschool en de Fokko Ukenalaan zijn afspraken gemaakt. Alle kavels aan de Westersingel zijn inmiddels verkocht. De totale winstprognose voor de grondexploitatie is op grond van huidige inzichten toegenomen, vooral door positievere verwachtingen tav het Eendrachtterrein.
						De commissie BBV heeft een aantal aanpassingen voorgeschreven in de verslaglegging van de grondexploitatie. De belangrijkste wijzigingen zijn: dat de maximale duur van de grondexploitatie als richtlijn wordt gesteld op 10 jaar (hiervan kan alleen gemotiveerd van worden afgeweken). De richtlijnen zijn verwerkt in de jaarlijkse herzieningen. In de reserve De Tip zit nog € 150.000 en in de reserve grondexploitatie nog € 129.000. Beide reserves zijn inmiddels opgegaan in de reserve stadsvisie.
Ziekte/ inhuur personeel	25	€ 100.000	pm	pm	pm	De gemeente Appingedam heeft, vanuit de bedrijfsfilosofie, een kleine organisatie. Veel posities zijn dun bezet. Bij ziekte dient al snel een beroep te worden gedaan op inhuur van derden om de dienstverlening op gang te houden. Voor de berekening is gekeken naar de gemiddelde overschrijding op het personeelsbudget de afgelopen vier jaren. De afgelopen jaren neemt de overschrijding op dit budget aanzienlijk af. Met ingang van de kadernota 2016 is de robuustheid van de organisatie verder versterkt en neemt het risico verder af. Een groot deel van de nieuwe vacatures in het kader van de robuustheid zijn inmiddels ingevuld. Wij schatten in dat het risico uit de lopende begroting kan worden gedekt.
Voorziening gehandicapten/ Wmo	20	€ 100.000	€ 20.000	20%	€ 20.000	Dit betreft een open-einde regeling. Onder voorzieningen gehandicapten vallen de rolstoelverstrekking en woon- en vervoersvoorzieningen voor gehandicapten. De ramingen zijn de laatste jaren wel aangepast (in 2019 is via een begrotingswijziging het budget voor CVV structureel opgehoogd en ook het budget voor woningaanpassingen, maar vanwege de toenemende vergrijzing wordt verwacht dat deze aangepaste ramingen nog niet geheel afdoende zullen zijn. Het geschatte financiële gevolg is op basis van de overschrijding van voorgaande jaren opgesteld. Deze overschrijdingen kennen een grillig verloop en zijn slechts beperkt beïnvloedbaar.
Eigendommen gemeente	20	€ 113.000	€ 23.000	40%	€ 10.000	Risico dat kosten voor onderhoud en beheer het begrote bedrag overschrijden. Ook risico van slechte woningmarkt, gebouwen zijn misschien slecht verkoopbaar in het geval dat er toch besloten wordt gebouwen van de hand te doen. Denk hierbij aan Stadskantoor, Raadhuis, Stadswerf, Stadstoren, apostolische kerk. De onderhoudskosten zijn als financieel gevolg meegenomen.

Risico naar categorie	Kans (%)	Geschat fin. gevolg	Reëel fin. gevolg (=kans x fin. gevolg)			Opmerking
Inkoop- en aanbestedings-beleid	5	€ 1.000.000	€ 50.000	20%	€ 40.000	Bij uitvoering wordt risico gelopen. Aanbestedingsresultaat kan hoger uitvallen door suboptimale uitvoering, of niet voldoen aan Europese regelgeving en claims.
Achternvangfunctie NHG	0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	In de liquiditeitsprognose van de WEW (Waarborgfonds Eigen Woningen) van de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) worden geen aanspraken verwacht op de achternvangfunctie van de gemeenten. De overheid (Rijk) vervult de achternvangfunctie voor het NHG. Voor garanties die zijn afgegeven tot en met 31 december 2010 is sprake van 50% achternvang van het Rijk en 50% achternvang van de gemeenten. Voor garanties die worden verstrekt vanaf 1 januari 2011 is sprake van 100% achternvang van het Rijk. Miv 1-1-2014 is er een eigen risico van 10%. Dit betekent dat als er een verliesdeclaratie van een starter bij NHG wordt ingediend, de geldgever 10% hiervan voor eigen rekening moet nemen.
Leningen / garantieverstrekkingen	10	€ 4.750.000	€ 475.000	20%	€ 380.000	De gemeente Appingedam heeft zich borg gesteld voor de rente en aflossing van de geldlening van het EDC ad ruim € 30 miljoen voor de bouw van de nieuwe scholencampus door het Eemsdeltacollege in 2020, de voetbalvereniging, zwembad, algemene stichting welzijn Appingedam (gebouw Klauckelaan) en het Waterbedrijf Groningen (aanleg waterleidingen in provincie). Risico's uit de achternvangverplichtingen voor garantie van leningen aangegaan via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw of Nationale Hypotheek Garantie zijn niet meegenomen in deze analyse; het risico voor de gemeente is zeer laag. Risico bij eventueel faillissement dat de gemeente voor de kosten opdraait.
Essentaksterfte	50	€ 100.000	€ 50.000	20%	€ 40.000	Op dit moment vind er onderzoek plaats naar mogelijke Essentaksterfte in de gemeente Appingedam. Onduidelijk is nog welke kosten hier achterweg komen.
Onbekende risico's	100	€ 100.000	€ 100.000		€ 100.000	Nog niet in te schatten risico's worden voor € 100.000 meegenomen in de risico analyse.
Wmo-maatwerkvoorzieningen	50	€ 300.000	€ 150.000	33%	€ 100.000	Voor de Wmo-maatwerkvoorzieningen is een abonnementstarief ingevoerd. Hiernaast is ook de eigen bijdrage voor cliënten gemaximeerd op € 19 per maand. In de begroting 2020 is het budget voor huishoudelijke hulp verhoogd met € 75.000. Op dit moment is nog lastig in te schatten wat het effect in 2020 (en de jaren erna) zal zijn. In de meerjarenbegroting is het budget voor de Wmo-maatwerkvoorzieningen verder verhoogd met nog eens € 150.000.
Programma aanpak stikstof	Pm	Pm	Pm		Pm	In 2019 heeft de Raad van State geoordeeld dat het Programma Aanpak Stikstof niet als basis mag worden gebruikt. Onduidelijk is wat de gevolgen zijn voor Appingedam.
Totaal 2020			€2.593.000		€ 1.990.000	

Ter toelichting het volgende. De risico's bedragen voor 2020 derhalve € 1.990.0000 en waren in 2019 nog gekwantificeerd op ruim € 1.562.000. De stijging van rond € 328.000 is als volgt nader te analyseren:

Sociaal domein + € 200.000

Ondanks diverse budgetaanpassingen blijven de kosten lastig beheersbaar, waarbij ook sprake is van een open-eind-regeling. Tot en met 2019 konden de tekorten worden opgevangen door de reserve sociaal domein. Deze is ultimo 2019 naar verwachting vrijwel uitgeput (in 2020 zal er wel € 350.000 aan worden toegevoegd). Daarentegen zijn de budgetten wel geactualiseerd op de ontwikkelingen in de uitgaven. Per saldo achten wij het risico met € 200.000 toegenomen.

Gemeentefonds + € 65.000

Vooraf door de trap-op-trap-af-systematiek fluctueert de omvang van het gemeentefonds sterk. De verbreding van de basis waarover het accres wordt berekend heeft vooralsnog geen soelaas geboden. Wij schatten het risico van een neerwaartse bijstelling gedurende het jaar op rond € 170.000 (2019 € 105.000).

Leningen/garantieverstrekingen + € 180.000

Het risico is hoger ingeschat i.v.m. de in 2020 af te geven borgstelling voor de rente en aflossing van de geldlening van het EDC ad ruim € 30 miljoen voor de bouw van de nieuwe scholencampus door het Eemsdeltacollege in 2020.

Demografische ontwikkelingen - € 80.000

We hebben de berekening gebaseerd op de werkelijke krimp over de laatste vijf jaren en de effecten die dat vooral op de inkomsten zal hebben.

Rentekosten - € 25.000

Gelet op de beperkte financiering met langlopende geldleningen, de meest recente verwachtingen ten aanzien van de ontwikkelingen in de rentevoet op korte en middellange termijn in combinatie met onze beheersmaatregelen zoals het bijhouden van een liquiditeitsplanning en het actief volgen van de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt, denken wij dat dit risico de komende jaren niet opportuun zal zijn..

Walbeschoeiing - € 20.000

Door de recent uitgevoerde werkzaamheden aan Solwerderstraat-Oost en Olingermeeden wordt het risico van achterstallig onderhoud iets lager ingeschat.

Grondexploitaties - € 35.000

Met de aantrekkende woningmarkt en de verbeterende vooruitzichten voor de kavelverkoop hebben we dit risico iets lager ingeschat.

Verbonden partijen - € 20.000

Gelet op de ontwikkelingen in de gemeentelijke bijdrage over de laatste 3 jaren wordt het risico iets beperkter ingeschat.

Wmo maatwerkvoorzieningen - € 100.000

Naar aanleiding van de invoering van het abonnementstarief en het beperken van de eigen bijdrage wordt een toename van zorg verwacht.

Diversen - € 32.000

Verder hebben we enkele risico's niet nader gekwantificeerd, omdat deze qua omvang zo klein waren, dat deze risico's uit de lopende exploitatie moeten kunnen worden gedekt.

3.5 Bepaling weerstandsvermogen

Aan lang niet alle risico's zijn financiële gevolgen toegekend, omdat deze niet zijn te berekenen en het niet realistisch is te denken dat alle risico's zijn meegenomen. Het totale risicobedrag relevant voor het weerstandsvermogen zal dus aanmerkelijk hoger liggen. Voor de niet in te schatten en onberekende risico's wordt een totaal financieel gevolg gerekend van € 100.000.

Het is overigens onwaarschijnlijk dat alle risico's zich ineens gedurende een jaar voor zullen doen. Ervan uitgaande dat niet met zekerheid 100% van de risico's kan worden afgedekt met de weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van 90% zekerheid. Dit betekent dat de weerstandscapaciteit 90% van de risico's moet kunnen afdekken.

Het weerstandsvermogen kan weergegeven worden met een ratio. Met dit ratio kan de gemeente vergeleken worden met andere gemeenten en wordt inzichtelijk hoe de historie van het weerstandsvermogen loopt. De ratio wordt als volgt uitgerekend: Beschikbare weerstandscapaciteit / Impact risico's met 90% zekerheid.

Gesteld kan worden dat als er precies genoeg weerstandscapaciteit is om de risico's af te dekken, de weerstandscapaciteit 1 is. Als de ratio beschikbare weerstandscapaciteit/ benodigde weerstandscapaciteit meer dan 2 is, heeft de gemeente meer dan twee keer zoveel geld voorradig als benodigd voor risico's die het loopt.

De gemeente gaat uit van een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1,0. Bij het berekenen van het weerstandsvermogen wordt de volgende indeling gemaakt:

Ratio	Weerstandsvermogen	Betekenis
A	>2	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2$	Ruim voldoende
C	$1 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Naast de benoemde risico's in de risico paragraaf, wordt een bedrag van €100.000 bij de risicoanalyse opgeteld voor (nu nog) onbekende risico's.

Het totaal aan risico's bedraagt € 1.990.000.

Weerstandsvermogen	
Incidentele weerstandscapaciteit	30.000
Structurele weerstandscapaciteit	2.670.300
Totale weerstandscapaciteit	2.700.300
Totaal risico's	1.990.000
Weerstandsvermogen (risico's / capaciteit)	1,4
Weerstandsvermogen (capaciteit -/- risico's)	710.300

Geconcludeerd kan worden dat de gemeente Appingedam voldoende weerstandsvermogen heeft om de risico's die ze loopt het hoofd te bieden.

Hierbij moet ook worden aangetekend dat de omvang van de algemene reserve (dit bepaalt grotendeels de omvang van de weerstandscapaciteit) de afgelopen jaren is afgenomen. Ook de komende jaren zullen er uitnamen uit de algemene reserve worden gedaan waarover de gemeenteraad reeds besluiten heeft genomen.

3.6 Kengetallen

Met ingang van de begroting 2016 zijn een aantal verplichte kengetallen opgenomen in de begroting.

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

De netto schuldquote bedraagt:

p	Bij begroting ultimo jaar	Rek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	18%	18%	19%	23%	30%	31%

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie art. 36 lid b en c van het BBV).

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen bedraagt:

	Bij begroting ultimo jaar	Rek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	15%	17%	19%	23%	30%	31%

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Bij begroting ultimo jaar	Rek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
Solvabiliteit (A/B) x 100%	44%	28%	20%	24%	30%	32%

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is landelijk gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) bate. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (excl. mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Bij begroting ultimo jaar	Rek 2018	begr. 2019	begr. 2020	begr. 2021	begr. 2022	begr. 2023
Grondexploitatie	6%	6%	4%	2%	3%	2%

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten.

Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

Bij begroting	Rek. 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023
structurele exploitatieruimte	0,85%	0%	0,20%	0,34%	0,40%	0,54%

Belastingcapaciteit

De OZB zijn voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid.

- Rioolheffing ; is kostendekkend
- Afvalstoffenheffing; is kostendekkend